

előnévvel fordul elő. A folyamodó sajátjának tekintendő az az előnév, amelyet legalább egy alkalommal ő maga használt illetve amellyel legalább egy alkalommal őt említik, ha az olyan földrajzi helyről van véve, amely helyhez a család kapcsolata birtoklás vagy legalább korábbi ottlakás útján kétségtelen. Egy család különféle ágainak az iratokban előforduló nevek különbözősége folytán egymástól esetleg eltérő előnevei lehetnek." A rendelet, amely az igazolási eljárás kapcsán követendő eljárást részletesen leírja, 5. (utolsó) pontjában így intézkedik: „Az előnévül szolgáló hely nevében beállott változás az előnévre és annak alakjára nincs hatással. Az előnév írásmódját illetően az igazolás alapján szolgáló irat írásmódja az irányadó. A régies írásmód azonban nem állapítható meg, ha a mai kiejtés szempontjából félreértésre adhat alkalmat. Jelenleg használatban nem lévő betűket és betűösszetételeket mellőzni kell."

1944-ig a nemességet, címet és előnevet a belügyminiszter igazolta, rendszerint az Országos Levéltár szakvéleménye alapján. A Levéltár szakvéleményének kialakításánál mindig szem előtt tartotta a bemutatott iratok adatait és a századok folyamán kialakult gyakorlatot. A nemesi előnév igazolása ügyében 1935-ben megjelent rendelet tehát történeti szempontból feltétlenül megbízható álláspontot rögzített a nemesi előnév azóta megszűnt használatában.

BORSA IVÁN

IKREK ELNEVEZÉSEI KECELEN A XIX. SZÁZADBAN

Amikor Kecel község közeljövőben megjelenő személynév-monográfiájához gyűjtöttem az anyagot, külön följegyeztem az ikrek keresztnéveit is, hogy megállapíthassam a számukra választott nevek esetleges sajátosságait. Az 1799 és 1896 közötti időszakban összesen 289 ikerszülés történt az egyházi anyakönyv szerint a községben, amelyekből három volt a hármásiker. Az egyneműek között általában azonos arányszámú a fiú- és a leányiker, némileg több a vegyes nemű ikerszülés, vagyis amikor az egyik gyermek fiú, a másik pedig leány lett. A vizsgált koron belül az egyes időszakokban (tízévenként) a következő táblázat szerint alakult az ikerszülések száma nemenkénti megoszlásban.

	1799 — 1810	1811 — 1820	1821 — 1830	1831 — 1840	1841 — 1850	1851 — 1860	1861 — 1870	1871 — 1880	1881 — 1896	1799 — 1896
Fiúiker	9	11	5	6	9	8	7	16	18	89
Lányiker	12	9	5	11	6	9	12	13	15	92
Vegyesiker	7	4	10	14	12	17	7	23	14	108
Összesen	28	24	20	31	27	34	26	52	47	289

Az ikrek számára adott neveket nemenként összegeztem, s róluk a szokásos névgyakorisági sorrendet összeállítottam.

Férfinevek:		Nőnevek:	
1. Ádám	40	1. Éva	48
2. János	38	2. Mária	43
3. József	30	3. Erzsébet	30
4. István	28	4. Rozália	28
5. Mihály	25	5. Terézia	24
6. Pál	23	6. Katalin	22
7. András	17	7. Anna	18
8. György	9	8. Julianna	16
9-10. Ferenc	8	9. Franciska	14
Mátyás	8	10. Ilona	13
11. Péter	7	11. Veronika	12
12. Sándor	6	12. Ágnes	9
13. Imre	5	13. Borbála	4
14-16. Antal	4	14-17. Genovéva	2
Lajos	4	Magdolna	2
Márton	4	Skolasztika	2
17. Károly	3	Viktória	2
18-23. Béla	2	18-24. Amália	1
Dömjén	2	Emerencia	1
László	2	Eszter	1
Lőrinc	2	Etelka	1
Miklós	2	Jozefa	1
Tamás	2	Margit	1
24-40. Balázs	1	Sarolta	1
Dávid	1		
Elek	1		
Gábor	1		
Gergely	1		
Gyula	1		
Ignác	1		
Jakab	1		
Júdás	1		
Menyhért	1	Szilveszter	1
Norbert	1	Tóbiás	1
Sámuel	1	Vince	1
Simon	1	Zsigmond	1

A gyakorisági vizsgálatban a legfőbb az Ádám és Éva igen nagyfokú megterhelése, aminek magyarázatát a következő névsorrendek fogják megadni. Különben az ikrek számára választott nevek nem térnek el nagy mértékben az általános névadási szokásaitól, ugyanazok a gyakoribbak mindkét nem esetében, legfőképpen néhány névnek nem pontosan ugyanaz a sorszáma a gyakorisági névsorrendben, de a különbségek jelentéktelenek.

Az alábbi névsorrendekben az összetartozó névpárokat együtt tüntetem föl, s megadom mellettük az ilyen névkapcsolatban történt előfordulásukat a vizsgált korszakban.

F i ú i k r e k

István — János	5	István — József	2	Ferenc — Mihály	1
András — János	4	István — Mihály	2	György — István	1
János — József	4	István — Sándor	2	György — József	1
Péter — Pál	4	János — Pál	2	István — Mátyás	1
József — Mihály	3	Mihály — Pál	2	István — Pál	1
Ádám — Ferenc	2	Ádám — József	1	János — Mihály	1
Ádám — István	2	Ádám — Mihály	1	János — Sándor	1
Ádám — János	2	Ádám — Pál	1	József — Pál	1
András — József	2	Ádám — Péter	1	Mátyás — Pál	1
Ferenc — József	2	András — Mátyás	1	Mihály — Sándor	1
György — János	2	András — Pál	1		

L e á n y i k r e k

Ilona — Katalin	5	Ágnes — Julianna	2	Éva — Franciska	1
Anna — Mária	4	Ágnes — Katalin	2	Éva — Ilona	1
Erzsébet — Katalin	4	Erzsébet — Rozália	2	Éva — Terézia	1
Erzsébet — Mária	4	Julianna — Katalin	2	Franciska — Julianna	1
Rozália — Terézia	4	Katalin — Mária	2	Franciska — Mária	1
Terézia — Veronika	4	Katalin — Veronika	2	Franciska — Rozália	1
Anna — Rozália	3	Ágnes — Anna	1	Franciska — Terézia	1
Erzsébet — Éva	3	Ágnes — Franciska	1	Ilona — Mária	1
Erzsébet — Terézia	3	Ágnes — Terézia	1	Ilona — Rozália	1
Éva — Katalin	3	Anna — Éva	1	Julianna — Rozália	1
Éva — Mária	3	Anna — Franciska	1	Mária — Rozália	1
Julianna — Mária	3	Anna — Ilona	1	Mária — Veronika	1
Mária — Terézia	3	Erzsébet — Ilona	1	Rozália — Veronika	1
		Erzsébet — Veronika	1		

V e g y e s n e m ű i k r e k

Ádám — Éva	28	János — Julianna	2	András — Ilona	1
Mihály — Mária	4	János — Katalin	2	Ádám — Rozália	1
István — Mária	3	József — Rozália	2	András — Julianna	1
József — Mária	3	Mihály — Julianna	2	András — Katalin	1
András — Erzsébet	2	Mihály — Rozália	2	András — Rozália	1
Ferenc — Erzsébet	2	Pál — Éva	2	András — Terézia	1
György — Rozália	2	Pál — Ilona	2	András — Veronika	1
János — Anna	2	Pál — Mária	2	Ferenc — Mária	1

György — Erzsébet	1	József — Erzsébet	1	Mihály — Éva	1
György — Éva	1	József — Éva	1	Mihály — Terézia	1
István — Anna	1	József -- Terézia	1	Pál — Erzsébet	1
István — Erzsébet	1	József — Veronika	1	Pál — Rozália	1
János — Éva	1	Mátyás — Erzsébet	1	Péter — Ágnes	1
János — Rozália	1	Mátyás — Terézia	1	Péter -- Rozália	1
János — Veronika	1	Mihály — Erzsébet	1		

Az Ádám — Éva ikerpárnév meglepő gyakoriságán kívül nincsen sok különösség az ikrek névválasztásában a településen. A mindenütt gyakori Péter — Pál névpár itteni négy előfordulásával nem tekinthető nagyon jellemzőnek. Azt mondhatjuk, hogy az egyébként is szokásos névválasztástól csupán egy névpár esetében tér el az ikrek számára adott nevek gyakorisága Kecelen a XIX. század folyamán.

IVÁN LÁSZLÓ

NÉVCSÚFOLÓK GALGAMÁCSÁRÓL

Névcsőfológyűjtésem eredményét a Magyar Személynévi Adattárak sorozatában megjelenő ragadványnév-gyűjteményekben szerettem volna megjelentetni, de mivel szövegük az elnevezettekre sértő, legtöbbször nagyon durva és majdnem kivétel nélkül alaptalan a bennük található, családnévre vagy ragadványnévre vonatkozó gondolat, ez a megoldás lehetetlennek látszott, hiszen az Adattárak füzetei vissza kerülhetnek a faluba, eljuthatnak az illető nevet viselő személyekhez. Szakfolyóirattal ez aligha következik be, s itteni közlése megengedi a durva, obszcén szavak leírását is, amelyeket egyébként ki kellett volna pontozni. Pedig ezeknek a pontos közlése még akkor is fontos, ha némelyikük alig túri a nyomdafestéket, ugyanis a ritmus és a rím sokszor ezekre alapul, s mindkettőnek nagy szerepe van a névcsőfolókban, mint ahogyan ezt MÉSZÁROSNÉ VARGA MÁRIA (Falucsűfolók a tapolcai járásban. Bp., 1981.) a falucsűfolókról bebizonyította.

A névcsőfolók nehezebben gyűjthetők, mint a ragadványnevek, mivel igen sok közöttük az obszcén szövegű, s ezeket felnőtt fejjel már nem szívesen mondják el az adatközlők. Előkerülésükhöz többszöri találkozássra és közvetlen, baráti kapcsolatra van szükség az adatközlő és a gyűjtő között. Érdekes, hogy egy-két kivétellel (Erzsébet 4.) valamennyi névcsőfolót nők mondták el. A névcsőfolók nagy többsége gyerekek közt volt használatos, de akadnak olyanok is (a Bangyi és